

Hej Stephanie!

Angående ditt svar så har jag följande synpunkter.

Annas besked om att man snart kan testa djuren via DNA är ju sant, men, där låg aldrig problemet. Problemet är att tolka de svar man får så att man tar rätt beslut. Det kommer under alla förhållanden att kräva ett rätt stort antal tester för att kunna klarlägga vad det är man ser på dom.

Att Anna sagt att dom fjällnära stammarna kan en lägre frekvens hypoplasi är kan hända så, men vad jag minns efter att ha pratat med henne så kan dom även likaväl ha en högre frekvens. Det är helt enkelt nåt vi inget kan veta om förrän vi testat nog många. Jag är böjd åt att tro att skillnaderna i procent är försumbara eftersom detta problem kom in så tidigt i aveln och de fjällnära linjerna skilts ut så sent i avelshistorien. Vi pratar ju om en hel gemensam historia till de sista decenniernas åtskillnad. Men den frågan får förhoppningsvis ett svar i framtiden.

Att jag ska förse Anna med en lista på tjurar som **har** hypoplasi är i alla fall en fullständig missuppfattning. Någon sådan finns ju inte, alla tjurkalvar som konstateras vara utan en testikel eller i värsta fall båda två slaktas ju bort direkt. De enda fall som av misstag eventuellt blir kvar är de som har en partiell hypoplasi i enkel eller troligare dubbel partiell hypoplasi. Eftersom en partiell hypoplasi ofta inte syns förrän testiklarna börjar växa när tjuren blir könsmogen så går dom att missa för den ovane tjurägaren. En dubbel sådan är ännu värre att se eftersom man i praktiken behöver ytterligare en jämn gammal tjur som jämförelseobjekt för att se att det är fel på den förstnämnda.

Det som man dessutom måste komma ihåg är att frekvensen synlig könskörtelhypoplasi (som ju är det vi hittills kunnat se) är liknande den som syntes på slakthusundersökningarna på fjällrasen på 50 talet. Vi pratar alltså om kanske var tionde djur som är helt vitt är hypoplastiskt. Jag har själv fått ca 1100 kalvar av fjällras under de 30 år jag hållit på och hittat kanske mellan 25-30 djur med hypoplasi, så frekvensen för djurägaren synlig hypoplasi är låg vilket förklarar varför människor med små besättningar som inte växt upp med problematiken eller hört om den på lantbruksskolan tror att den nästan inte finns. Men det är det som gör

problemet så mycket lurigare för anlaget kan öka i frekvens rätt mycket innan det syns tydligare i praktiken. Har vi riktigt otur kan frekvensen djur med anlag för hypoplasi vara så hög som 30-40% (i allra värsta fall ännu högre) eftersom vi vet att anlaget kan finnas i dubbel uppsättning och ändå kan låta bli att synas.

Det jag kan göra är att förse Anna med listor på de tjurar som **är vita (saknar färg) där man misstänker att andelen hypoplastisk avkomma är högre än för andra tjurar**. Så jag ska vara henne behjälplig därvidlag så gott jag bara kan.

Hur doserna ska hanteras överlåter jag till styrelsen att driva för den frågan ligger där i vår förening.

Avslutningsvis

Men jag vänder mig otroligt starkt mot skrivningen att frågan om att det ska finnas tillgång till erfarna seminörer som ska kunna kolla hypoplasin skulle ligga hos seminföreningarna/ Växa. Husdjursföreningarna tillhandahåller rådgivning och service om det finns en möjlighet att få en ekonomisk bärkraft i det. Dom har inget bevarandansvar för en enskild ras väl och ve utan är enligt stadgarna "neutrala" därvidlag. Problemet med könskörtelhypoplasin inom fjällrasen uppkom under en statligt styrd och kontrollerad avel och jordbruksverket får vackert finna sig i att man ärvt den frågan från sina företrädare. Att Jordbruksverket får lov att skaka fram pengar till omfattande testverksamhet under en lång tid är bara att acceptera och söka medel för eller omfördela i den pengapott man har.

Jag har hållit på med fjällrasen på mer än heltid i 30 år, pratat med många, många, många gamla avelsmänniskor inom rasen (både tjänstemän och bönder) och försökt djupintervjua dom om de problem som funnits. Det arbetet har skett under mild panik eftersom dessa människor varit gamla och sakta men säkert försvunnit. När jag startade 1990 fanns det ännu enstaka födda runt förra sekelskiftet kvar som fortfarande kunde berätta och dela med sig av kunskaperna. Idag är kunskapsläget överlag beklagansvärt lågt, mycket beroende på att så få lever av sina fjällkor. Dom finns som ett inslag på en gård som man i många fall inte har en stor del av sin inkomst ifrån, i många fall ligger den gården i ett område i Sverige

där man inte förut haft fjällkor och helt saknar en historisk kunskap om rasen.

Sammantaget innebär detta att ni som myndighet med det yttersta ansvaret vackert få inrätta er efter att denna fråga kommer att finnas kvar under lång tid. Är frekvensen så hög som 30-40% (vilket vi alla hoppas att den inte är) så kommer det att ta decennier att få bort anlaget under ordnade former, det kommer att krävas att ni som myndighet hela tiden kontrollerar att de entusiaster som jobbar ideellt med frågorna i avelsföreningarna verkligen förstår vad hypoplasin egentligen är och hur den måste hållas i schack. Ju mindre till antalet och mer inavlad djurgrupp vi pratar om så desto viktigare att allt kontrolleras fortlöpande.

Så med förväntning om ett mycket långt och gott samarbete i denna fråga så önskar jag er ett fortsatt gott nytt år och välkomna med i arbetet!

MVH
Robert Nilsson